КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»

Кафедра суспільствознавчої освіти

Програма підвищення кваліфікації учителів історії «Конструктор компетентнісного уроку історії: від спірального навчання Брунера до таксономії Блума»

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована до затвердження на засіданні кафедри суспільствознавчої освіти

(протокол № 9 від 18.09.2026 р.)

Завідувач кафедри Галина СОХАНЬ

Програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною радою

(протокол № 6 від 01.10.2026 р.)

Голова науково-методичної ради Павло ХОБЗЕЙ

І. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Розробник: старша викладачка кафедри суспільствознавчої освіти Васильків Ірина Дмитрівна.

Напрям підвищення кваліфікації: розвиток професійних компетентностей (знання фахових методик, технологій); готовність до професійного зростання для реалізації освітніх завдань і відповідності вимогам часу.

Розроблено на основі Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України 12.10.2022 р. № 904)/

Термін дії програми: з 01.01.2027 р. до 31.12.2032 р.

Рецензенти:
Баханов Костянтин Олексійович, професор кафедри суспільствознавчої освіти КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», доктор педагогічних наук, професор;
Танчин Ігор Зіновійович, кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільствознавчої освіти, заступник директора КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти».

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми

Навчання історії в умовах Нової української школи та робота за новими модельними навчальними програмами вимагає від учителів історії відмови від лінійного накопичення фактів на користь глибинного розуміння історичних концептів та розвитку ключових компетентностей учнів. Програма курсу об'єднує два важливі дидактичні інструменти – спіральне навчання Джерома Брунера та таксономію Бенджаміна Блума, що дозволяє педагогам вибудувати безперервну освітню траєкторію від пропедевтики в 5–6 класах до проблемного синтезу в старшій школі. Запропоноване конструювання уроку дає змогу ефективно працювати з різноплановими джерелами інформації, долати інформаційне перевантаження та забезпечувати реальний моніторинг навчальних досягнень здобувачів освіти.

Цільова група: учителі історії.

Обсяг: 15 годин.

Форма навчання: очна, очно-дистанційна.

Мета: розвиток професійної компетентності вчителів історії та громадянської освіти щодо проєктування сучасного уроку на засадах спірального навчання та таксономії Блума для забезпечення неперервності й результативності освітнього процесу в Новій українській школі.

Завдання:

- сформувати розуміння суті та переваг спірального навчання (за Дж. Брунером) для вертикальної та горизонтальної інтеграції історичного змісту в 5–12 класах;
- запропонувати педагогам практичні інструменти адаптації таксономії Блума для конструювання багаторівневих пізнавальних завдань до історичних джерел, мап і медіатекстів;
- удосконалити навички розробки технологічних карт компетентнісних уроків і моделювання освітньої траєкторії розвитку критичного мислення учнів.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться/набуватимуться:

- предметно-методична компетентність – здатність реалізувати компетентнісний і діяльнісний підходи в історичній освіті;
- організаційна компетентність – здатність ефективно конструювати багаторівневу систему завдань за таксономією Блума та реалізувати спіральний принцип навчання в умовах НУШ;
- рефлексивна компетентність: здатність до аналізу власних педагогічних практик, оцінювання ефективності застосованого ігрового інструментарію та постійного вдосконалення професійної майстерності.

Очікувані результати:

Слухач/ка після навчання на цьому курсі:

- проєктує технологічну карту компетентнісного уроку історії, інтегруючи принципи спірального навчання Дж. Брунера та багаторівневі завдання за таксономією Блума;
- застосовує інструменти критичного аналізу історичних джерел, мап і медіатекстів для організації пізнавальної діяльності учнів на різних рівнях мислення.

Контроль за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично: на практичних заняттях – індивідуальне та фронтальне опитування, виконання самостійної роботи; на лекціях – експрес-контроль, що передбачає постановку конкретних питань з теми.

Оцінювання розглядається як засіб одержання зворотної інформації про результативність підвищення кваліфікації та внесення коректив у методику роботи зі слухачами курсів. Програмою передбачено виконання різних видів робіт: вхідне опитування; творче самостійне завдання; практичні завдання, участь у круглому столі; рефлексія.

Критерії оцінювання

Оцінювання результатів навчання здійснюється за шкалою – «Зараховано / Не зараховано». Позитивна оцінка за курс («Зараховано») виставляється за умови опанування матеріалу на платформі Moodle в обсязі не менше 70 % від загальної кількості годин, активної участі в практичних заняттях онлайн та офлайн. Самостійна робота зараховується за умови виконання не менше 70 % запланованого обсягу, повної відповідності змісту роботи навчальним завданням програми, успішної презентації індивідуального проєкту та дотримання принципів академічної доброчесності.

Особливості реалізації програми. Програма реалізується в інституційній формі за очно-дистанційною моделлю, що поєднує безпосередню взаємодію під час аудиторних занять із роботою у віртуальному навчальному середовищі. Навчальний процес передбачає синхронну взаємодію через платформи Zoom та Moodle, а також виконання самостійної роботи для поглибленого засвоєння тем. Такий підхід забезпечує гнучкість навчання та дозволяє ефективно використовувати цифрові інструменти для зворотного зв'язку й моніторингу прогресу слухачів.

Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації: сертифікат видається відповідно до кількості прослуханих годин, за умови не менше 50 % від загальної кількості.

Вартість (у разі встановлення): безоплатний характер надання освітньої послуги для слухачів курсів підвищення кваліфікації за регіональним замовленням місцевих органів управління освітою, вартість згідно з кошторисом відповідно до порядку надання платних послуг для всіх інших категорій.

3. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назви тем	Кількість годин			
	Усього	Лекції	Прак-тичні	Самостійна робота
Інтеграційно-мотиваційне заняття	**2**		**2**	
Тема 1. Реєстрація учасників (вхідне опитування). Ознайомлення з програмою навчання.			1	
Тема 2. Формування очікувань учасників та презентація викликів історичної освіти.			1	
Модуль 1. Архітектура компетентнісного уроку: поєднуємо спіральне навчання та таксономію Блума	**4**	**2**	**2**	
Тема 1. Спіральна модель Дж. Брунера в історичній освіті: від базових понять до складних концептів у 5–12 класах.		2		
Тема 2. Проєктування дидактичних сходів: як адаптувати таксономію Б. Блума для формування історичних компетентностей.			2	
Модуль 2. Практичний конструктор: від цілей до рефлексії на уроці історії	**4**	**2**	**2**	
Тема 1. Шість рівнів пізнання за Блумом у роботі з історичним джерелом, мапою та медіатекстом.		2		
Тема 2. Спіраль часу на уроці: ефективні практики конструювання сучасного заняття з історії (круглий стіл).	**2**		**2**	
Вихідне діагностування, рефлексія	**2**		**2**	
Самостійна робота	**3**			**3**
Всього годин:	**15**	**4**	**8**	**3**

4. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Інтеграційно-мотиваційне заняття

Час за робочою навчальною програмою – 2 години

Тема 1. Реєстрація учасників (вхідне опитування). Ознайомлення з програмою навчання

Тема 2. Формування очікувань учасників та презентація викликів історичної освіти в НУШ

Модуль 1. Архітектура компетентнісного уроку: поєднуємо спіральне навчання та таксономію Блума

Час за робочою навчальною програмою – 4 години

Тема 1. Спіральна модель Дж. Брунера в історичній освіті: від базових понять до складних концептів у 5–12 класах

План лекційного заняття

1. Суть теорії спірального навчання Джерома Брунера: постійне повернення до базових ідей на новому рівні складності.
2. Вертикальні та горизонтальні зв'язки в історичній і громадянській освіті (перехід від пропедевтики в 5–6 класах до системного аналізу в 7–9 класах та проблемного синтезу в 10–12 класах НУШ).
3. Ключові історичні та громадянські концепти (влада, суспільство, конфлікт, ідентичність, зміни) як стрижні спіральної програми.
4. Типові помилки лінійного викладання та переваги спіралізованого контенту для розвитку критичного мислення учнів.

Тема 2. Проєктування дидактичних сходів: як адаптувати таксономію Б.Блума для формування історичних компетентностей

План практичного заняття

1. Класична та переглянута таксономія Бенджаміна Блума: від запам’ятовування фактів до створення власних суджень і проєктів в історії.
2. Розбір кейсів: співвідношення вимог Державного стандарту, модельних програм та рівнів мислення за Блумом.
3. Конструювання системи запитань і завдань до однієї історичної теми (на вибір) за всіма рівнями таксономії Блума (від «назвати дати» до «оцінити історичне рішення»).
4. Презентація та взаємооцінка розроблених мінідидактичних матриць.

Модуль 2. Практичний конструктор: від цілей до рефлексії на уроці історії.

Час за робочою навчальною програмою – 8 годин

Тема 1. Шість рівнів пізнання за Блумом у роботі з історичним джерелом, мапою та медіатекстом

План лекційного заняття

1. Візуальні та письмові джерела як фундамент компетентнісного уроку історії.

2. Алгоритм роботи з історичною мапою та інфографікою крізь призму пізнавальних завдань.
3. Критичний аналіз медіатекстів і фейків минулого й сучасності на заняттях з історії та громадянської освіти.
4. Методика побудови багаторівневих завдань для навчання історії.

Тема 2. Спіраль часу на уроці: ефективні практики конструювання сучасного заняття з історії

План практичного заняття

1. Презентація авторських напрацювань та мініпроєктів уроків від учасників курсу.
2. Обговорення викликів під час поєднання принципів спірального навчання та таксономії Блума у щоденній практиці вчителя НУШ.
3. Експертний діалог: як долати перевантаження інформацією та фокусуватися на ключових компетентностях.
4. Підбиття підсумків, обмін лайфхаками та методичними інструментами.

Рефлексія. Тести. Вихідне опитування

Самостійна робота. «Розробка власного мініпроєкту (технологічної карти уроку) компетентнісного уроку історії з використанням елементів спірального навчання та завдань за таксономією Блума».

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Оберіть одну тему з історії (для будь-якого класу від 5 до 11/12) та розробіть технологічну карту уроку або його ключового змістового блоку.
2. Оформте роботу за таким планом: а) клас, тема, ключовий концепт; б) зв'язок зі спіральним навчанням (зазначте, до якого базового поняття з попередніх років навчання цей урок «повертається» на новому, складнішому рівні), в) дидактичні цілі за таксономією Блума (сформуйте щонайменше 3–4 конкретні цілі уроку, охоплюючи різні рівні пізнання; г) створіть систему з 3–4 запитань чи завдань до історичного джерела, мапи або медіатексту, вишикуваних за зростанням рівня складності
3. Опишіть коротку вправу на рефлексію розробленого змістового блоку.
4. Робота має відповідати вимогам академічної доброчесності та змісту програми. Обсяг: 400–600 слів. Формат здачі: текстове вікно в Moodle.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові акти

1. Загальна декларація прав людини: ухвалена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 10 грудня 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
2. Державний стандарт профільної середньої освіти: (постанова Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 № 851). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-%D0%BF#Text
3. Державний стандарт базової середньої освіти (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16
4. Державний стандарт початкової освіти (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1810-2025-%D0%BF#Text
5. Про академічну доброчесність: Закон України від 18 грудня 2025 року № 4742-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text
6. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25 квітня 2019 року № 2704-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text
7. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text
8. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16 січня 2020 року № 463-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text
9. Концептуальні засади реформування історичної освіти в системі загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 30 липня 2024 № 1072). URL: https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-kontseptualnykh-zasad-reformuvannia-istorychnoi-osvity-v-systemi-zahalnoi-serednoi-osvity
10. Концептуальні засади громадянської та історичної освітньої галузі (наказ Міністерства освіти і науки України від 20 серпня 2025 № 1163). URL: https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-kontseptualnykh-zasad-osvitnikh-haluzei-ta-dorozhnoi-karty-realizatsii-kontseptualnykh-zasad-osvitnikh-haluzei-na-2025-2030-roky
11. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text
12. Типова освітня програма для 10–12 класів закладів загальної середньої освіти, які забезпечують здобуття профільної середньої освіти за академічним спрямуванням (наказ Міністерства освіти і науки України 26 травня 2025 № 765 (зі змінами, внесеними відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 19 червня 2025 № 884)). URL: https://educationforlife.mon.gov.ua/wp-content/uploads/2025/10/top-dlya-10-12-kl-zzso-yaki-zabezp-zdob-prof-osvity.pdf

Цифрові ресурси

1. Diasporiana. Електронна біліотека. URL: https://diasporiana.org.ua/
2. Ukrainer. URL: https://ukrainer.net
3. Архів ОУН. Українська інформаційна служба. Лондон. URL: https://ounuis.info/
4. Громадський проект «LIKБЕЗ. Історичний фронт». URL: http://likbez.org.ua
5. Дисиденти. Локальна історія. URL: https://dysydenty.localhistory.org.ua/
6. Електронний архів українського визвольного руху. URL: https://avr.org.ua.
7. Інститут історії України НАН України. URL: http://history.org.ua
8. Історична правда. URL: https://istpravda.com.ua.
9. Локальна історія. URL: https://localhistory.org.ua/
10. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: https://nbuv.gov.ua
11. Україна incognita. URL: https://day.kyiv.ua/article/ukrayina-incognita.
12. Український інститут національної пам'яті. URL: https://uinp.gov.ua.

Література

1. Баханов К. О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі: вчителям, студентам, викладачам / К. О. Баханов. Запоріжжя : Просвіта, 2000. 159 с.
2. Баханов К. О. Традиції та інновації в навчанні історії в школі: Дидактичний словник-довідник. Запоріжжя : Просвіта, 2002. 108 с.
3. В'ятрович В. М. Нотатки з кухні «переписування історії». Київ : Наш Формат, 2021. 240 с.
4. В'ятрович В. М. Україна. Історія з грифом «Секретно». Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2014. 512 с.
5. Гібридні війни: інформаційний вимір / за ред. В. Горбуліна. Київ : НІСД, 2017.
6. Головченко В. Українське питання в роки Першої світової війни: монографія / В. І. Головченко, В. Ф. Солдатенко; НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. імені І. Ф. Кураса. Київ : Парламентське вид-во, 2009.
7. Гриневич В. Червоний імперіалізм. Друга світова війна і громадська думка в Україні. 1939–1941. Київ : HREC PRESS, 2019.
8. Грицак Я. Й. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ : Портал, 2021. 432 с.
9. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX ст. Київ : «Генеза», 2000.
10. Гупан Н. Принципи інтеграції змісту історії та громадянської освіти у контексті вимог Державного стандарту базової середньої освіти. Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу: збірник тез доповідей. Київ : Педагогічна думка, 2022.
11. Джадт Т. Після війни. Історія Європи від 1945 року / пер. з англ. К.Зарембо. Київ : Наш Формат, 2020. 928 с.
12. Кіпіані В. В. (уклад.). Дисиденти. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2021. 352 с.
13. Кіпіані В. В. (уклад.). Справа Василя Стуса. Збірка документів з архіву колишнього КДБ УРСР. Харків : Vivat, 2019. 688 с.

14. Основи критичного мислення: навчальний посібник для закладів загальної середньої освіти / О. І. Пометун. Київ : Оріон, 2024.
15. Плохій С. М. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 496 с.
16. Ріс Л. Гітлер і Сталін. Тирани і Друга світова війна / пер. з англ. Р.Клочка. Харків : Лабораторія, 2021. 424 с.
17. Снайдер Т. Криваві землі: Європа між Гітлером і Сталіним / пер. з англ. М. Климчука, П. Грицака. Київ : Лабораторія, 2022. 484 с.
18. Танчин І. З. Вступ до теорії революції / видання друге, доповнене. Чернівці : Місто, 2025. - 208 с.
19. Танчин І. Соціологія: навч. посіб. 3-тє вид. Київ : Знання, 2008.
20. Терно С. О. Методика навчання історії: розвиток критичного мислення школярів. Запоріжжя : ЗНУ, 2012. 226 с.
21. Харарі Ю. Н. Sapiens. Людина розумна. Коротка історія людства / пер. з англ. О. Дем'янчука. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2016. 544 с.